

Vysvětlivky ke studijnímu materiálu, který se vám dostává do rukou:

Text uvedený **černou** a **červenou barvou** je textem základním a prověření znalosti jeho obsahu bude součástí vašeho hodnocení. Text uvedený **zelenou barvou** slouží k vaší snadnější orientaci v tématu eventuelně k rozšíření znalostí v případě vašeho zájmu a prověření znalosti jeho obsahu nebude součástí vašeho hodnocení. V rámci některých lekcí jsou **modrou barvou** uvedena zadání vašich dílčích domácích prací.

LEKCE XII.

Právo neziskových organizací

Zpracovala: Andrea Rezková

Tématické okruhy: Občanská společnost. Občanský sektor. Charita a filantropie. Neziskové organizace (základní charakteristika, základní druhy neziskových organizací v ČR).

Domácí četba:

Rektořík, J.: Organizace neziskového sektoru, Praha: Ekopress, 2001, s. 80-97

Úryvek ze stati Václava Havla „Moc bezmocných“

Občanská společnost

Podstatu občanské společnosti nemůžeme redukovat pouze na „společnost občanů“, ani ji jednoduše vymezit jako „protiklad státu“. Občanská společnost představuje sociální meziprostor mezi světem privátních, vesměs neekonomických zájmů a „světem“ státu, přičemž je však vždy oblastí veřejného života. Privátní však neznamená soukromé – naopak občanská společnost je „světem“ veřejného. Rozdíl a prvotní protiklad mezi těmito sférami jako první tematizovali Řekové, kteří sféru soukromého nazývali jako oikos, tj. domácnost, a sféra veřejného byla pro ně polis, tj. obec, stát – odtud jsou také odvozeny pojmy jako polites

= občan, politiké = občanská politická nauka a umění, politika. Protože rodina je původním místem práce, rozvíjí se politický život v polis, sice na nutném podkladě rodinného oikos, ale v protikladu k jeho uzavřenému generativnímu soukromí. Polis jako sféra veřejného je pak prostorem pro uskutečnění možnosti předvést to, čím člověk může být v soupeření se sobě rovnými. Ve sféře soukromého probíhá tzv. neveřejná sebeidentifikace člověka, ve které jde o způsob, jakým člověk sám sobě rozumí, jak interpretuje cíle a účely svého jednání, jak rozumí tomu, co je dobrý život. Ve sféře veřejného pak mluvíme o veřejné identitě člověka, která se uskutečňuje v politicky integrované společnosti, v níž si uvědomujeme společnou sdílenost našeho světa. Termín občanské společnosti se zažil jako ustálený termín v 18. století v souvislosti s přirozenoprávní teorií. Zpočátku byly termíny společnost a stát slučovány, novověké odlišení společnosti občanské a státu poprvé formuloval G. W. Hegel, který odlišil stát jako politickou sféru společnosti (mocensky zajišťující jednotu společnosti a dodržování jejích zákonů) od společnosti občanské, přičemž výrazem „občanský“ označil soukromoprávní postavení občana.

V moderní době se občanská společnost realizuje formou různých občanských organizací, sdružení, spolků, nadací, atd., které jsou výrazem iniciativ občanů pro vyjádření jejich konkrétních zájmů v rámci celé pospolitosti. Často bývají tyto zájmy označovány jako partikulární.

Důležitým rysem občanské společnosti je to, že všechny iniciativy občanů vyjadřují zájmy občanů v rámci principů vlády zákona, to znamená, že jsou výrazem právně a ústavně garantovaných individuálních práv a svobod. Tím, že tato práva a svobody občanů jsou v občanské společnosti uplatňována prostřednictvím horizontálně působících společenských institucí (tj. sdružení, asociací, spolků atd.) a nikoli vertikálně působících vztahů (tj. na principu nadřízenosti a podřízenosti), dochází k omezování a relativizování primárně mocenské funkce státu.

Jiný pohled vidí občanskou společnost jako typ společnosti liberální, v níž každý občan má legitimní nárok uspořádat si svůj život podle principů svobody a rovnosti. Soužití jednotlivců i institucí se řídí pouze těmi zákony (psanými i nepsanými), které společnost sama přijala, a to na základě rovnosti.

Občanská společnost plní tyto, velmi důležité funkce:

1. Brání tomu, aby stát pronikal i do sféry, jež mu nepřísluší, to znamená do sféry zájmových veřejných aktivit občanů.
2. Prostřednictvím institucí občanské společnosti dostává politická sféra nejspolehlivější zpětnovazební signály, protože občané svými aktivitami upozorňují na problémy, které ve

společnosti existují, které pociťují jako palčivé, a tím nutí např. politickou reprezentaci, aby se jimi zabývala.

3. Je „školou“ demokracie. Umožňuje účast občanů na rozhodování a řešení konkrétních problémů tam, kde se nabízené rozhodnutí neshoduje se zájmy těchto občanů. V tomto smyslu funguje občanská společnost jako korigující prvek (či dokonce jako protiváha) vlivu státu. A v neposlední řadě posiluje i vědomí odpovědnosti a sounáležitosti občanů za „své věci“.

Lze říci, že demokracie je natolik silná, nakolik je v ní rozvinutá a fungující občanská společnost, protože taková společnost se stává garancí proti pokušení každého státu stát se všemocným a působí i proti možnému degenerativnímu sklonu demokracie stát se tyraníí většiny.

Občanský sektor (civil sector)

Pojem občanský sektor najdeme spíše v dílech sociologických, politologických či ekonomických. Občanský sektor (jindy též neziskový či třetí sektor) tvoří spolu se státem a podnikatelským sektorem pilíře demokratické společnosti. Státní sektor má na starosti správu věcí veřejných, obecných, operuje na úrovni celé společnosti; sektor podnikatelský je zaměřen na produkci a zisk. Hlavním posláním občanského sektoru je změna lidské bytosti a zlepšování mezilidských vztahů, kultivování společenského života ve smyslu demokratických idejí humanity, občanské solidarity a vzájemné úcty. Cílem občanského sektoru může být buď prosazovat svůj pohled na věc, anebo hledat či usnadňovat hledání dobrého, objektivně spravedlivého a maximálně funkčního řešení. Subjekty občanský sektor plně především dvě různé funkce: funkci participativní (občané mohou prostřednictvím občanského sektoru vyjadřovat své zájmy, formulovat názory, požadavky, přímo se účastnit veřejného života, což posiluje v každém člověku pocti svobody, vlastní prospěšnosti a občanské odpovědnosti) a servisní (třetí sektor poskytuje nejrůznější druhy služeb, zejména pro ty cílové skupiny, které stojí mimo zájem trhu. Vyplňuje mezery ve státních službách a nabízí alternativní netradiční formy pomoci.)

Ve velmi zkratkovitém pojetí bychom tedy mohli občanský sektor uchopit jako „vše, co není stát“. To znamená, že struktura občanského sektoru (vztahy a společenské instituce – spolky, sdružení, asociace) musí být nezávislá na státní moci. Stát nezasahuje do jejich aktivit

(pokud nejsou v rozporu se zákonem), neurčuje, kdo bude ve vedení těchto organizací či jaké akce budou podnikat. Nejsou na státu závislé ani ekonomicky – prostředky na svou činnost získávají převážně ze soukromých zdrojů, od různých sponzorů, nadací apod. Stát však může některé jejich aktivity dotovat a může vytvořit podmínky pro to, aby organizace občanského sektoru mohly co nejlépe fungovat.

Charita a filantropie.

Při hledání kořenů dnešních neziskových organizací (a o to více nadací) nelze opomenout jejich opodstatnění v oblasti charity a filantropie. Zajímavou otázkou je v této souvislosti vztah mezi pojmy neziskovost, filantropie a charita. Neboť i když tyto pojmy jistě neoznačují totéž, jsou spolu vnitřně propojeny.

Filantropie není právní pojem sám o sobě, spíše je pojmem sociologickým (nebo socio-historickým, či psycho-sociálním). Etymologicky pojato původ slova filantropie nalezneme v řeckých slovech „philos“ a „anthropos“, které značí lásku k lidem. V tomto širokém pojetí v sobě filantropie obsahuje různá jednání stejného motivu nebo účelu ve variabilních formách. Filantropie, tedy snaha pomoci motivovaná (obecně) láskou k bližnímu dnes nachází vyjádření v neziskových aktivitách. Postupem času přestávají být filantropické aktivity zaměřeny pouze na zmírňování důsledků chudoby, což byl do jisté doby jejich hlavní cíl, jehož oprávněnost potvrzovala jak církev, tak stát a předmět i formy filantropických aktivit dostávají pestřejší podobu. V této souvislosti lze hovořit o demokratizaci filantropie. A mění se i další aspekt: potenciální donátoři jsou ke svým aktivitám motivováni např. daňovými a jinými pobídkami, které samozřejmě odrážejí preference státu. Zřetelné je, že stát začíná stále více prostřednictvím legislativy ovlivňovat individuální akce, ale také chování filantropických/charitativních institucí.

Obecně přijímanou definicí filantropie je filantropie jako „dobrovolné soukromé darování pro veřejně prospěšné účely“. Podle této definice je tedy filantropie:

- Dobrovolné: úmyslné (s účelem darovat) a bez donucení (bez právních následků v případě ne-darování).
- Soukromé: značí darování vlastních peněz nebo např. času, oproti státním výdajům, které znamenají poskytování veřejných financí.

- Darování: značí darování prostředků bez očekávání srovnatelných ekonomických výhod.
- Na veřejně prospěšné účely: je tím myšleno pro prospěch celku, ne např. na podporu vlastní rodiny.

Neziskové organizace.

Základní otázka zní: Proč neziskové organizace vlastně vznikají? Společenské vědy na tuto otázku odpovídají svými teoriemi, které Salamon a Anheier shrnují do šesti základních kategorií.

1. Teorie heterogenity (selhání trhu/selhání státu)

Výchozím předpokladem této teorie je poznání, že svobodný trh sám není schopen pro občany v žádoucí míře zabezpečit veřejné statky, tj. zboží a služby, které jsou obecně dostupné pro všechny občany bez ohledu na to, jestli si za ně zaplatili anebo ne. V této situaci, podle Weisbroda, lidé začnou vytvářet neziskové organizace, aby si zabezpečili zboží a služby, které jim nejsou schopny poskytnout ani trh, ani stát. Podle této teorie je tedy příčinou vzniku neziskové organizace (dále též „NO“) společenská heterogenita.

2. Teorie přídavného faktoru (sociální podnikatelé)

Uznat selhání trhu a státu za dostatečné podmínky pro vznik NO odmítá teorie přídavného faktoru. Podle její hlavní představitelky Estelle James, pro uspokojivé vysvětlení diferencí ve vývoji NO v jednotlivých zemích je potřebné zohlednit ještě další faktor. A tím je přítomnost „sociálních podnikatelů“, tj. lidí, kteří mají speciální motivaci a podněty vytvářet NO saturující potřeby občanů.

3. Teorie důvěry (smluvní selhání)

Také teorie důvěry vidí příčiny vzniku NO v selhání trhu, avšak v jiném slova smyslu než předcházející teorie. Podle této teorie trh neselhává ani tak v tom, že není schopen saturovat rozmanité potřeby obyvatelstva, ale v tom, že v některých případech nedokáže vytvořit dostatečně důvěryhodné prostředí pro uskutečňování obchodních transakcí.

4. Teorie sociálního státu (neziskový sektor jako reziduální kategorie)

Ve světle této teorie jsou NO nazírány jako předmoderní mechanismus řešení sociálních problémů využívaný hlavně v tradičních společnostech. S příchodem industrializace a sociální politiky státu však ztratil svůj význam a přetrvává zde jen jako jisté reziduum starých časů. Příčinou přetrvání NO v současném moderním světě pak není nic jiného než nedostatečná rozvinutost funkcí státu.

5. Teorie vzájemné závislosti (selhání NO)

Na rozdíl od předcházejících teorií, teorie vzájemné závislosti nevidí důvody vzniku a fungování NO jednostranně v oblastech selhání státu a trhu a odmítá i jejich inherentní předpoklad nevyhnutelnosti konfliktního vztahu mezi státem a NO. Naopak na obou stranách tohoto vztahu nachází prvky, které stát a NO předurčují ke spolupráci. Zjednodušeně by se dalo říci, že si vzájemně pomáhají kompenzovat své nedostatky a proto jsou na sobě závislé.

6. Teorie sociálních zdrojů (liberální, sociálnědemokratický, korporativistický a etatistický model)

Při hledání odpovědi na otázku příčin vzniku NO nás teorie sociálních zdrojů nabádá zkoumat spjatost NO s konkrétními společenskými vrstvami a funkčnost tohoto spojení vzhledem k historické roli těchto vrstev v politickém zápasu o podobu státu v dané zemi. Protože jak upozorňuje Wolfgang Seibel, NO nejsou jenom poskytovatelé služeb, ale představují i důležitý faktor sociální a politické koordinace. Podle něj NO vytvářejí jakási jádra v sítích elit, které se těší dobré reputaci a mají peníze a moc. Salamon a Anheier (1996) rozeznávají čtyři modely, nebo jak je sami nazývají „neziskové režimy“, zasazení NO do společnosti.

Prvním z nich je liberální model, který se vyznačuje odporem k rozšiřování ingerence státu a namísto toho preferuje řešení spočívající na soukromé iniciativě.

Pravým opakem liberálního modelu je sociálnědemokratický model, který upřednostňuje státem zabezpečované služby a pro servisní působení NO ponechává jenom velmi malý prostor. Role NO pak spíše než v poskytování služeb spočívá v poskytování platformy pro vyjadřování názorů a reprezentaci politických a sociálních zájmů.

Třetím modelem je korporativistický model, ve kterém si silný stát pěstuje NO jako rezervoár klíčových sociálních elit, které v pozici vyjednavačů dokáží zabránit radikálnějším požadavkům na státní dotace. Výsledkem je poměrně rozsáhlý neziskový sektor za současné existence státem štedře podporovaných sociálních programů.

Silná role státu je charakteristická i pro poslední tzv. etatistický model. Stát v tomto případě slouží spíše zájmům sebe samého, případně zájmům ekonomických elit, přičemž si zachovává značný stupeň autonomie. NO jsou vytlačovány na periferii společenského dění jako reprezentanti marginálních zájmů.

Pod pojmem „nezisková organizace“ je možné si představit velké množství alternativních organizačních forem. Ve snaze o formulaci jedné obsáhlé pozitivní definice stanovil Reichard (1988) pět kritérií analýzy, na jejichž základě charakterizoval organizace třetího sektoru. Kromě principu solidarity a uspokojování potřeb, požaduje Reichard dostatečnou autonomii od externích vlivů, jako jsou např. státní zásahy, neformální, členskou strukturu a dobrovolný přístup, stejně jako přímé, ke vzájemnosti směřující směnné vztahy. Od neziskových organizací se však neočekává, že budou splňovat všechny výše uvedené znaky stejnou měrou; postačí, když budou vykazovat jejich převážnou většinu.

Základní druhy neziskových organizací v ČR.

- **Občanská sdružení** jsou sdružení občanů za jakýmkoli zákonným účelem, cílem, společným zájmem.
- **Nadace** vznikají za cílem shromažďovat majetek, který je rozdělován prostřednictvím nadačních příspěvků na obecně prospěšné účely.
- **Obecně prospěšné společnosti** poskytují obecně prospěšné služby.
- **Círky a náboženské společnosti** sdružují lidi se stejným náboženským vyznáním.
- **Politické strany**
- **Veřejnoprávní instituce a fondy** (zdravotní pojišťovny, Státní fond kultury, Česká advokátní komora)
- **Zájmová sdružení právnických osob** jsou zřizována právnickými osobami k ochraně a dosažení společných zájmů. Těmito zájmy mohou být činnosti obecně prospěšné (ekologické, směřující k rozvoji obcí).

Každá nezisková organizace musí mít vytvořeny:

- **základní dokumenty** – dokumenty nezbytné pro vznik a založení organizace: zakládací (zřizovací listina) listina či smlouva, statut, stanovy, vnitřní pokyny (organizační řád, jedná řád orgánů, plné moci, podpisové vzory, směrnice)

- **orgány** jednotlivých typů neziskových organizací:
 - nejvyšší orgán, který přijímá a mění základní dokumenty, určuje hlavní zásady, směry a cíle činnosti subjektu, schvaluje rozpočet.
 - statutární orgán, který je oprávněn zastupovat organizaci navenek, vstupovat za ni do smluvních vztahů.
 - výkonný orgán vykonává rozhodnutí nevyššího orgánu, který mu také stanovuje pravomoci. Podle svěřených pravomocí může rozhodovat o dílčích otázkách. Dále např. připravuje návrh rozpočtu, sestavuje dokumenty organizace.
 - kontrolní (dozorčí) orgán dohlíží nad dodržováním základních dokumentů organizace a nad jejím finančním hospodařením.
 - pracovní orgány, komise

Občanská sdružení.

Občanská sdružení jsou založena na personálním substrátu. Vznikají z vůle lidí, kteří se chtějí sdružovat s ostatními lidmi za účelem prosazení společných cílů, zájmů.

Vznik a fungování občanských sdružení upravuje **zákon. č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů**. Podle tohoto zákona mají občané právo zakládat spolky, společnosti, svazy, hnutí, kluby a jiná občanská sdružení, jakož i odborové organizace a sdružovat se v nich.

Sdružení je právnickou osobou, která **vzniká** registrací u Ministerstva vnitra ČR po předložení **návrhu na registraci**. Tento návrh musí podat minimálně 3 občané (tzv. přípravný výbor), z nichž alespoň jeden musí být starší 18 let. K návrhu je třeba připojit **stanovy** sdružení, které obsahují:

- a) název sdružení,
- b) sídlo,
- c) cíl jeho činnosti,
- d) orgány sdružení, způsob jejich ustavování a označení orgánů a funkcionářů oprávněných jednat jménem sdružení,
- e) ustanovení o organizačních jednotkách, pokud budou zřízeny a pokud budou jednat svým jménem,
- f) zásady hospodaření.

Ministerstvo vnitra posoudí žádost o registraci a rozhodne o jejím přijetí či odmítnutí. Ministerstvo **odmítne** registraci sdružení, které by bylo nepovolené (např. by se touto cestou chtěla zaregistrovat politická strana), nebo nedovolené (např. by jeho cílem bylo popírat lidská práva), nebo jehož stanovy byly neúplné. Dovolena nejsou sdružení, jejichž cíle jsou v rozporu se zákony a ústavou (např. omezují či popírají práva občanů pro jejich národnost, pohlaví a rasu, původ, politické či jiné smýšlení, náboženské vyznání a sociální postavení), sdružení, jejichž cílem je podněcovat z těchto důvodů nenávist a násilí, a tak, která chtějí sledovat své cíle způsoby, které porušují zákon či ústavu.

Sdružení **zaniká** dobrovolným rozpuštěním nebo sloučením s jiným sdružením nebo pravomocným rozhodnutím ministerstva o jeho rozpuštění.

Občanská sdružení jsou povětšinou příjemci nadačních příspěvků, darů od fyzických osob, či firem, či např. dotací od státu.

Občanská sdružení nejsou vysloveně omezena v podnikání. Na většinu činností – které jsou tzv. vedlejší činností - však musí mít živnostenský list (např. na vydávání publikací) a veškerý zisk musí jít zpět do sdružení, nemůže být tedy např. rozdělen mezi členy.

Nadace.

Obecně vzato můžeme nadaci definovat jako *právní osobu, u níž právní subjektivita spočívá na projevu vůle zřizovatele vymezeném souboru majetku, který směřuje k určenému účelu.* **Nadace je soukromoprávní sdružení majetku za obecně prospěšným účelem.**

V českém právu můžeme rozlišovat:

- a) nadace,
- b) nadační fondy,
- c) samostatné zbožné nadace.

Charakteristické pro nadaci tedy je, že:

- a) je právní osobou,
- b) je účelovým sdružením majetku,
- c) je zřízena podle zákona č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „ZNNF“)
- d) plní obecně prospěšný účel.

Obecně prospěšným cílem je podle ZNNF rozvoj duchovních hodnot, ochrana lidských práv nebo jiných humanitárních hodnot, ochrana přírodního prostředí, kulturních památek a tradic a rozvoj vědy, vzdělání, tělovýchovy a sportu.

Činnost nadace spočívá ve správě a poskytování finančních (hmotných) prostředků pro další přerozdělování na obecně prospěšné účely. Je pravidlem, že nadace má ve svém statutu vymezen okruh činností, které bude podporovat. Nadace se zřizuje písemnou smlouvou mezi zřizovateli, zakládací listinou, je-li zakladatel jediný, nebo závětí; tyto dokumenty označujeme jako zakládací listiny.

Nadační listina, nejde-li o závět', musí obsahovat

- a) název, sídlo nadace nebo nadačního fondu
- b) identifikaci zřizovatele
- c) vymezení účelu, pro který se nadace nebo nadační fond zřizuje (musí být obecně prospěšný)
- d) výši majetkového vkladu; jde-li o vklad nepeněžitý, musí být určen předmět vkladu a oceněn znalce; cenné papíry musí být též oceněny
- e) počet členů správní rady a jejich osobní údaje, s uvedením způsobu jejich jednání jménem nadace nebo nadačního fondu
- f) počet členů dozorčí rady a jejich osobní údaje
- g) stanovení pravidla pro omezení nákladů nadace nebo nadačního fondu
- h) určení osoby, která spravuje majetkové vklady zřizovatele do vzniku nadace nebo nadačního fondu
- i) podmínky pro poskytování nadačních příspěvků, popřípadě okruh osob, který je lze poskytovat, nebo určení, že tyto náležitosti mají být stanoveny statutem nadace nebo nadačního fondu

Pro vznik nadace je nutný zápis do obchodního rejstříku vedeného soudem (zvláštního nadačního rejstříku vedeného u obchodního rejstříku). Nezbytnou listinou potřebnou pro zápis je statut. V nadačním rejstříku se evidují také např. zápisy ze zasedání správní rady nebo výroční zprávy. Nadační rejstřík je každému přístupný a každý si může požádat o výpis z něho.

Návrh na zápis do nadačního rejstříku podává zřizovatel nebo vykonavatel závěti. Příkládá se k němu nadační listina, doklad o splacení peněžitého vkladu a výpisy z rejstříku trestů členů správní a dozorčí rady.

Nadace nebo nadační fond **zanikají** ke dni výmazu z rejstříku. Zániku předchází jejich zrušení s likvidací nebo bez likvidace, přechází-li jejich majetek sloučením na jinou nadaci nebo nadační fond.

Nadace nebo nadační fond se **zrušují**

- a) dosažením účelu, pro který byly zřízeny, dnem uvedeným v rozhodnutí správní rady o dosažení účelu nadace nebo nadačního fondu,
- b) rozhodnutím správní rady o sloučení s jinou nadací nebo nadačním fondem dnem uvedeným ve smlouvě o sloučení,
- c) rozhodnutím soudu o zrušení nadace nebo nadačního fondu dnem uvedeným v tomto rozhodnutí, jinak dnem nabytí právní moci tohoto rozhodnutí,
- d) prohlášením konkurzu nebo zamítnutím návrhu na prohlášení konkursu pro nedostatek majetku.

Majetek nadace tvoří nadační jmění a ostatní majetek. Celková hodnota nadačního jmění nesmí být nižší než 500.000,- Kč a po dobu trvání nadace se nesmí snížit pod tuto hodnotu. Nadační jmění může být tvořeno pouze peněžními prostředky, cennými papíry, nemovitými a movitými věcmi, jakož i jinými majetkovými právy a jinými majetkovými hodnotami, které splňují předpoklad trvalé výnosu a neváznou na nich zástavní práva. Ostatní majetek může být tvořen totožnými hodnotami, není však u nich třeba – jako u nadačního jmění – předpokladu trvalého výnosu.

U nadačního fondu hovoříme pouze o majetku; jeho hodnota může činit při založení symbolickou 1,- Kč

Nadace i nadační fondy jsou omezeny v podnikání. Nesmí vlastním jménem podnikat, s výjimkou pronájmu nemovitostí, pořádání loterií, tombol, veřejných sbírek, kulturních, společenských, sportovních a vzdělávacích akcí.

Obecně prospěšná společnost.

Obecně prospěšná společnost je právnická osoba, která poskytuje veřejnosti obecně prospěšné služby. Za předem stanovených a pro všechny uživatele stejných podmínek a jejíž zisk musí být použit na poskytování obecně prospěšných služeb, pro které byla společnost

založena. Podmínky její činnosti upravuje zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů.

Zakladateli obecně prospěšné společnosti (OPS) mohou být fyzické nebo právnické osoby nebo Česká republika (např. obce). Zakládá se zakládací smlouvou (listinou), která musí obsahovat:

- název, sídlo, identifikační sídlo zakladatele, jde-li o právnickou osobu; jméno, rodné číslo, trvalý pobyt zakladatele, jde-li o fyzickou osobu,
- název a sídlo OPS,
- druh obecně prospěšných služeb, které má OPS poskytovat,
- podmínky poskytování jednotlivých druhů obecně prospěšných služeb,
- dobu, na kterou se OPS zakládá, není-li založena na dobu neurčitou,
- osobní údaje členů správní rady a způsob jejího jednání,
- údaje o hodnotě majetkových peněžitých i nepeněžitých vkladů jednotlivých zakladatelů,
- způsob zveřejňování výroční zprávy o činnosti a hospodaření OPS.

OPS vzniká zápisem do rejstříku obecně prospěšných společností, který vede soud určený k vedení obchodního rejstříku.

Návrh na zápis podává zakladatel a musí k němu být přiložena zakládací listina

OPS zaniká výmazem z rejstříku, kterému musí předcházet rozhodnutí o jejím zrušení a likvidaci. Při likvidaci společnosti platí zásada, že s majetkem likvidované společnosti má být naloženo tak, aby bylo v maximální míře zajištěno jeho další užití pro obecně prospěšné služby. OPS se může také sloučit s jinou OPS, případně rozdělit na více společností.

Zdrojem financí OPS je její majetek tvořený vklady zakladatelů a výnosy z něho, přijatými dary (např. dotace, sponzorské příspěvky) a dědictvími. Zákon povoluje, aby společnost získávala finanční prostředky tzv. doplňkovými činnostmi (hlavní činností je činnost uvedená v zakládací listině), které nemají obecně prospěšný cíl, za podmínky, že jimi bude dosaženo účinnějšího využití majetku a nebude jimi ohrožena kvalita, rozsah a dostupnost obecně prospěšných služeb.

Orgány obecně prospěšné společnosti jsou správní rada (statutární orgán), ředitel a dozorčí rada (kontrolní orgán).

Ředitel

Ředitel je zaměstnancem OPS a je vybaven pravomocemi, které mu svěří správní rada. Ředitel řídí činnost OPS, odpovídá za dodržování zákonů, zakládací listiny a statutu při činnosti OPS, za hospodárné využívání

finančních prostředků. Ředitelem může být jmenována bezúhonná fyzická osoba, která není členem správní či dozorčí rady dané OPS. Ředitel se může zúčastnit zasedání správní rady, má poradní právo.

Doporučená a použitá literatura:

- **Jirásková, V.:** Občan v demokratické společnosti, Praha: SLON, 1999
- **Rektořík, J.:** Organizace neziskového sektoru, Praha: Ekopress, 2001
- **Frič, P., Goulli, R.:** Neziskový sektor v České republice: Praha: Eurolex Bohemia, 2001

Právní předpisy doporučené k nastudování:

- zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, v aktuálním znění
- zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů, v aktuálním znění
- zákon č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, v aktuálním znění